

**Короткий опис навчальної дисципліни (анотація)
для каталогу вибіркових навчальних дисциплін**

«Психологія життєвої кризи, вмирання та смерті»
(назва вибіркової навчальної дисципліни)

Спеціальність	225 Медична психологія
Освітній рівень	магістр
Термін вивчення(курс)	5 курс
Форма навчання	очна
Кафедра	психології та філософії

Короткий зміст дисципліни: мета навчальної дисципліни – є засвоєння студентами теоретичних знань щодо глибинних причин та механізмів виникнення травми, кризових станів, особливостей переживання кризи людьми різних вікових груп, статі, стану здоров'я, життєвої ситуації, життєвої кризи, вмирання та смерті тощо. Також оволодіння практичними навичками надання психологічної допомоги людям пережити наслідки різноманітних видів психічних травм: шоківної травми, посттравматичного стресового розладу, емоційної травми, травм розвитку, пов'язаних з дитячо-батьківськими стосунками, а також навички кризової інтервенції, організації антикризових заходів, самопідтримки та саморегуляції.

Завдання:

- забезпечити необхідну теоретичної підготовку майбутніх фахівців системою науково-психологічних знань та методів дослідження;
- сформувати на основі науково-психологічних знань професійні вміння, що є важливим елементом у додипломній медичних психологів та їх майбутній професійній діяльності;
- сформувати у студентів систему психологічних знань; формування знань і навичок використання психодіагностичних методик відповідно до їх призначення;
- навчити студентів організовувати та планувати процес психологічної консультації та психокорекційної роботи;
- структурувати свої знання з психологічних та медичних дисциплін для застосування їх на практиці в ситуації життєвої кризи, вмирання та смерті;
- оцінювати і приймати відповідні рішення різних клінічних ситуаціях, в тому числі проводити кризове консультування;
- активізувати знання психічних процесів та поведінки особистості пацієнта;
- сприяти розумінню власних процесів самоконтролю й саморегуляції майбутнього фахівця;
- оцінювати і приймати відповідні рішення у ситуаціях, що вимагають психологічних знань;
- формувати вміння у студентів використовувати психологічні знання курсу у майбутній професійній діяльності.

Результати навчання: сформувати фахівців високого професійного рівня, що вміють ефективно реагувати в нестандартних ситуаціях, що є особливо актуальним сьогодні, коли травматичні ситуації війни стали повсякденною роботою лікаря-психолога; забезпечити засвоєння студентами комплексу знань з сучасних підходів щодо особливостей виникнення, розвитку та перебігу травм та кризових станів особистості, закономірності та механізми психічного життя особистості з травматичними переживаннями. Надавати психологічну допомогу особам, які мають наслідки різноманітних видів психічних травм, життєвої кризи, вмирання та смерті. Сформувати здатність укладати план консультативного процесу, проводити психологічну консультацію із застосуванням необхідних консультативних тактик, прийомів та технік, протоколювати її перебіг, оформлювати карту індивідуального прийому пацієнта, аналізувати ефективність консультативного процесу; знати структуру, засоби,

компоненти, механізми та прийоми спілкування, соціальної перцепції та впливу; здатність здійснювати психологічний вплив в умовах життєвої кризи, вмирання та смерті; здатність діяти згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю лікаря-психолога; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності.

Після вивчення курсу студенти повинні **знати**:

- особливості становлення та розвитку психології кризи та травми;
- сутність і закономірності розвитку травм, криз, різновиди травм і криз, чинники та механізми, що призводять до виникнення травматичних розладів та кризових станів;
- відмінності між нормативними та травматичними кризами;
- особливості переживання травм кризи людьми різних вікових груп, статі, стану здоров'я, життєвої кризи, вмирання та смерті; особливості перебігу шоккової травми, посттравматичного стресового розладу, емоційної травми, травм розвитку, пов'язаних з дитячо-батьківськими стосунками;
- феноменологію ПТСР, сучасні теорії та моделі ПТСР, інформацію про особливості психодіагностики та основні форми та методи психологічної роботи із особами із ПТСР методи діагностики та організації антикризових заходів, самопідтримки та саморегуляції;
- психологічні аспекти феномену смерті та вмирання;
- етнопсихологію смерті;
- психологічні особливості вмирання як частини циклу смерті. Стадії вмирання.
- моральні проблеми смерті та вмирання. Евтаназія;
- психологія суїцидальної поведінки: суть феномену, психодіагностика та психологічна допомога.

Після вивчення курсу студенти повинні **вміти**:

- надавати психологічну допомогу людям подолати наслідки різноманітних видів психічних травм: шоккової травми, посттравматичного стресового розладу, емоційної травми, травм розвитку, пов'язаних з дитячо-батьківськими стосунками;
- визначати вплив факторів, що впливають на виникнення травми, кризових станів, ПТСР;
- визначати та враховувати вікові та гендерні особливості перебігу травм та кризи при здійсненні кризової інтервенції та ПТСР;
- на основі індивідуально-психологічних, вікових особливостей людини, статі, стану здоров'я, життєвої ситуації визначати особливості переживання травм та криз людьми, обирати оптимальний метод психологічної допомоги;
- використовувати практичні методи з метою самопідтримки та профілактики професійного вигорання при роботі з психічною травмою та кризами;
- визначати психологічні аспекти феномену смерті та вмирання;
- визначати психологічні особливості вмирання та стадії вмирання;
- здійснювати психотерапевтичний вплив та психологічний супровід смерті та вмирання пацієнтів;
- визначати ознаки суїцидальної поведінки;
- проводити психодіагностику та психологічну допомогу при суїцидальних думках, суїцидальних намірах та суїцидальних проявах;
- використовувати отримані знання в майбутньому на практиці, при написанні наукових робіт.

Орієнтовний перелік тем навчальних занять (лекцій, практичних):

Змістовий модуль 1. Поняття про кризу та кризову психологію

Тема 1. Психологія життєвої кризи особистості.

Тема 2. Психологічний супровід особистості в період кризи.

Тема 3. Психологічні засоби корекції кризових станів особистості.

Тема 4. Психологія травми та травмувальних ситуацій.

Тема 5. Психотравматичні фактори, що впливають на виникнення реакцій деадаптації у дитячому та підлітковому віці.

Тема 6. Психологічна допомога постраждалим в наслідок надзвичайної ситуації.

Тема 7. Психологічна допомога людині, яка перебуває у передсуїцидальному стані.

Тема 8. Психологічна допомога постраждалим від насильства.

Змістовий модуль 2. Психологічні аспекти вмирання та смерті

Тема 9. Втрата як життєва криза. Психологічна допомога при переживанні гострого горя та синдрому втрати.

Тема 10. Психологічні особливості вмирання як частини циклу смерті. Стадії вмирання.

Тема 11. Моральні проблеми смерті та вмирання. Евтаназія.

Тема 12. Психологічна допомога термінальним пацієнтам та їхньому оточенню

Перелік компетентностей, здобуття яких буде забезпечувати навчальна дисципліна:

Загальні компетентності

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК 6. Здатність приймати обґрунтовані та фахові рішення.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК 9. Здатність працювати в команді, мотивувати людей і рухатися до спільної мети.

ЗК 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

ФК 3. Здатність встановити психологічний контакт із пацієнтом із метою подальшого формулювання повного функціонального діагнозу та/або діагностичного формулювання, в т.ч. реєстр-синдрому з урахуванням оцінки фізичного, психічного розвитку, клінічного діагнозу та диференційної діагностики.

ФК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, інтерпретації отриманих результатів, розробка психологічних заключень та рекомендацій.

ФК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інших індивідуальних особливостей пацієнтів.

ФК 8. Здатність до здійснення медико-психологічних інтервенцій.

ФК 10. Здатність надання медико-психологічної допомоги, в т.ч. екстренної при психоемоційному стресі, життєвих кризах, суїцидальних намірах: розпізнавання випадків, що потребують невідкладної психологічної допомоги і вибір тактики надання допомоги.

ФК 12. Здатність до практичного застосування психологічного впливу, проведення психологічного консультування, психокорекції та психотерапії.

ФК 16. Здатність дотримуватись деонтологічних принципів та етичних норм роботи лікаря-психолога.

Перелік науково-педагогічних (педагогічних) працівників, які забезпечуватимуть проведення навчальної дисципліни:

Осипенко Вікторія Анатоліївна – кандидат психологічних наук, викладач

Глуценко Микита Олексійович – викладач кафедри психології та філософії